„NIWA" TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr.

Ніва

№ 29 (73) БЕЛАСТОК, 21 ЛІПЕНЯ 1957 г. ГОД II

LEONARD PODHORSKI — OKOŁÓW

BIAŁORUŚ

O, ty daleka, ty niezastąpiona,
zielona moja ziemio białoruska,
gdzieś tam, jak niegdyś, równin twoich łona
westchnieniem sennym wiatr wiosenny muska.

Gdzieś tam, nad modrą łąk zalanych tonią
w zadumie złotej iw szeregi drzemią,
skowronki drżąc srebrną ciszę dzwonią
i szpak polata nad zoraną ziemią.

Szeroko szumią sosny szmaragdowe,
w ogrodach miękko chwieją się jabłonie
i świerk w takt wiatru gnie wyniosłą głowę
i na tle niebios złotem szyszek płonie.

I cicho stoi biały dom piętrowy
z werandą szklaną i z drewnianym gankiem,
z uchylonymi drzwiami do połowy,
gdzie muchy zwykły grzać się wczesnym rankiem.

A ponad domem — błękit roześmiany
topole prują wierzchołkami trzema.
A jeszcze wyżej — snują się bociany
i błyska obłok... Ale mnie tam niema!

* * *

Pustkowia pól, błękitne bory,
na piaskach wiatrem siany mech,
przyziemnych okien wzrok nieskory
pod kapturami żytnich strzech.

W syczących świerszczem sianokosach
łykowych łapci lekki chód,
i dym nad nędzą jasnowłosych
pasterzy zadumanych trzód.

I wszystkie orki, siejby, żniwa,
ta cała ewangelia pól —
jak dłoń, jak dłoń nielitościwa
do ran rozwartych sypie sól.

Już świt, padając na powieki,
z bezsenną nocą zaczął bój...
Nad sercem krąży kraj daleki,
jak żal: daleki, bliski, mój.

ЛЕАНАРД ПАДГОРСКІ - АКОЛАЎ — польскі паэт і літаратурны крытык, паходзіць з Міншчыны, дзе ён рос і дзе прайшло яго юнацтва.

Пражываючы ў Польшчы, Падгорскі апублікаваў колькі важных біяграфічных працаў аб Міцкевічу.

Глыбокая прывязанасць паэта да краю свайго маленства выявілася ў напісанні цэлага цыкла шчырых лірычных вершаў аб Беларусі. Вершы гэтыя ў 1925 годзе былі надрукаваныя ў Варшаве асобнаю кніжыцай п. з. «Białoruś» З гэтага зборнічка і памешчаныя тут вершы.

Памёр Падгорскі 5 студзеня г. г. у Варшаве

ПАДЧАС ЖНІВА

На здымку: Раіса Кананьчук з кал. Міхалова — Беластоцкі павет, падчас працы ў полі. *Фото І. Рыбінскі*

У першых радах будаўнічых соцыялізма

Здаецца яшчэ не так даўно грымелі гарматы. Пад пераможнымі ўдарамі вызваленчай Савецкай Арміі і Войска Польскага, фашысты адступалі на захад.

У тыя гарачыя, ліпеньскія дні на частцы вызваленай зямлі натоўпы людзей у гарадах і вёсках з хваляваннем чыталі вялікія плакаты, вядучы ажыўленыя, гарачыя спрэчкі.

У маніфесце Польскага камітэта нацыянальнага вызвалення (ПКВН) гаварылася ясна і для ўсіх зразумела, што ад гэтага часу народ будзе поўнапраўным гаспадаром сваёй краіны, што Польшча з'яўляецца народнай рэспублікай.

І хоць навокал віднелі руіны і папялішчы, пакінутыя фашыстамі — народ уздыхнуў з палёгкай. Перад ім адкрываліся вялікія перспектывы — жыццё без прыгнёту, шчаслівая будучыня.

З асаблівым задавальненнем Ліпеньскі маніфест успрынялі беларусы, пражываючыя ў Польшчы. Для іх ён абазначаў вызваленне не толькі ад соцыяльнага але і нацыянальнага прыгнёту. Таму яны ахвярна ўключыліся ў будаўніцтва новага ладу ў Польшчы.

У першым, вельмі цяжкім перыядзе, калі навокал разбойнічалі фашысцкія ватагі, калі за актыўную падтрымку народнай улады пагражала смерць — беларусы са зброяй у руках, не шкадуючы сіл і жыцця цвёрда змагаліся за яе ўмацаванне. Шмат з сярод іх за гэтую справу аддалі найдаражэйшую ў свеце рэч — сваё жыццё.

Усюды там, дзе Партыя заклікала народ да ахвярнай і адданай працы, у першым шарэгу былі беларусы.

Сваё становішча да народнай улады і партыі беларусы заўсёды выказвалі ахвярнай працай. Іх не забракла ў кожнай галіне нашага жыцця. Асабліва на Беласточчыне ў кожным з большых прадпрыемстваў ёсць шмат перадавікоў соцыялістычнай працы беларускай нацыянальнасці.

Наша беларуская моладзь, дзякуючы народнай уладзе атрымала шырокія магчымасці здабываць веды ва ўсіх навучальных установах Польшчы.

Мінула 13 год. Перыяд гэта не доўгі. Аднак за гэтыя 13 год шмат беларускай моладзі, як кваліфікаваныя спецыялісты; лекары, інжынеры, аграномы, настаўнікі і г. д. засілілі рады новай, соцыялістычнай інтэлігенцыі.

Мінула 13 год. Там, дзе яшчэ нядаўна стаялі папялішчы зарослыя палыном, выраслі новыя гарады, прадпрыемствы, школы, бальніцы і клубы, бурліць новае маладое жыццё.

Сёння мы беларусы можам з гордасцю сказаць, што мы таксама ўнеслі свой не малы ўклад у справу пабудовы соцыялізма ў Польшчы.

Партыя і ўрад заўсёды гэта дацэньвалі і стваралі магчымасці, каб развівалася наша нацыянальнае жыццё. Дзесяткі беларускіх школ, аддзел Беларускай філалогіі ў Варшаўскім універсітэце, арганізацыя БГ-КТ «Ніва» дзесяткі гурткоў мастацкай самадзейнасці — усё гэта мы маем дзякуючы народнай уладзе, якой першым дакументам быў памятны Ліпеньскі маніфест у 1944 годзе.

Але яшчэ не ўсё зроблена. Перад намі, яшчэ шмат цяжкасцей, якія трэба будзе перамагчы дзеля пабудовы соцыялізма ў нашай краіне.

У гэтай працы, так як і дагэтуль не забракне нас — беларусаў.

ШТОТЫДНЕВІК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Наша хроніка

■ *9 ЛІПЕНЯ. У Чэхаславакію прыбыла савецкая партыйна-урадавая дэлегацыя на чале з Н. С. Хрушчовым.*

■ *На працягу 5 дзён у Італіі памерла 70 чалавек. Прычынай смерці была высокая тэмпература ў першых днях ліпеня.*

■ *Апублікавана камюніке аб выніку прац Пленума ЦК Румынскай Рабочай партыі. І. Кішынеўскі і М. Канстанцінэску выведзены са складу Палітбюро.*

■ *Жыхары Масквы першы раз забачылі новы пасажырскі самалёт «Украіна», якога канструктарам з'яўляецца вядомы ў гэтай галіне інжынер Алег Антонаў.*

■ *Французскі парламент ратыфікаваў дагаворы аб «супольным рынку» і «Еўратоме».*

■ *Венгерскае тэлеграфнае агенства паведаміла, што Венгрыя налічвае 9 мільёнаў 809 тысяч жыхароў.*

■ *10 ЛІПЕНЯ. У Празе распачаліся перагаворы паміж партыйна-урадавымі дэлегацыямі СССР і Чэхаславакіі.*

■ *Японскі ўрад прэм'ер міністра Кішы падаўся ў адстаўку.*

■ *Прэзідэнт Францыі Рэнэ Коты ў сваёй прамове выказаўся супроць прызнання суверэнітэту для Алжыра.*

■ *У Маскву прыбыў новы пасол ЗША ў СССР Л. Е. Томпсон.*

■ *Нямецкая моладзь перадала польскай моладзі фестывальную эстафетку.*

■ *11 ЛІПЕНЯ. Распачалася VIII сесія польскага Сейма. Падчас сесіі Сейм зацвердзіў 5-гадовы план.*

■ *У Каіры праводзіліся размовы паміж Нэру і Насерам.*

■ *Пасля шасцідНёвага прабывання пакінула Варшаву амерыканская гандлёвая місія.*

■ *12 ЛІПЕНЯ. Распачаўся Усепольскі з'езд Лігі Жанчын.*

■ *У Буэнас-Айрэс і іншых гарадах Аргентыны распачаўся 24-гадзінны страйк. Прычынай страйку з'яўляецца падвыжка коштаў артыкулаў першай патрэбы.*

■ *13 ЛІПЕНЯ. Над Чыкага прайшла вялікая бура і лівень, які прыпамінаў біблійны патоп. На вуліцах было 16 см вады.*

■ *У Маскву прыбыў з афіцыйным візітам прэзідэнт Народнай рэспублікі В'етнам — Хо-Шы-Мін.*

■ *14 ЛІПЕНЯ. У Егіпце праводзіліся паўторныя выбары ў Парламент.*

■ *Прэм'ер-міністр Індыі Нэру пасля 30-дзённага падарожжа да краін Блізкага Усходу і да Лондана вярнуўся ў Дэлі.*

■ *Французскі народ урачыста святкаваў свае народнае свята. У Парыжы адбыўся традыцыйны парад войска.*

■ *У Сапоце распачаўся Міжнародны фестываль джаз-аркестраў.*

■ *Савецкі народ святкаваў Дзень Ваенна-Марскога флоту.*

■ *Урад Грэцыі выступіў з заявай у ААН, у якой дамагаецца прызнання суверэнітэту для Кіпра.*

■ *У Нікозіі ля тысячы палітычных вязняў аб'явіла галадоўку, гэтым самым выражаючы пратэст супраць увядзенню «спецыяльнага становішча».*

■ *15 ЛІПЕНЯ. У Варшаве распачаўся XI Пленум Цэнтральнай Рады Прафсаюзаў.*

■ *Камуністычная партыя Японіі святкавала 35-годдзе свайго існавання.*

■ *У Дэлі распачалася летняя сесія парламента Індыі. Парламент праводзіць дэбаты над замежнай палітыкай урада.*

З прабывання савецкай партыйна-ўрадавай дэлегацыі ў Чэхаславакіі.

На здымку: падчас перагавораў у Празе.

Фото — ЦАФ

Электрыфікацыя

У 5-цігадовым плане асаблівую ўвагу прысвячаецца электрыфікацыі вёскі. У канцы 5-цігадовага плана толькі на Беласточчыне 60 прац. вёсак будзе электрыфікаваных.

На здымку: электрыфікацыйныя работы ў павеце Рагіч.

Фото — ЦАФ.

Па старонках друку

Апошні нумар часопіса «Валька Млодых» — орган ЦК Саюза соцыялістычнай моладзі (ЗМС) прысвечаны, амаль поўнасцю Беласточчыне. Апрача некалькіх артыкулаў прысвечаных справам моладзі і артыкуле прысвечанаму руху супраціўлення на Беласточчыне ў гады фашысцкай акупацыі, на асаблівую ўвагу заслугоўваюць «Лісты з астрога». Ужо не раз на старонках польскага і савецкага друку пісалася аб Веры Харужай.

Вера Харужая — гэта светлая постаць, якой нельга забыць. І вельмі добра сталася, што «Валька Млодых» змясціла яе лісты.

Колькі сільнай волі, якая адданасць справе, за якую яна ўсё жыццё змагалася, вера ў слушнасць гэтай справы — вось асноўныя рысы Веры Харужай. Успамянутыя лісты найлепш аб гэтым сведчаць. Запазнацца з імі трэба абавязкова.

Пры гэтым трэба сказаць, аб артыкуле прысвечаным руху супраціўлення на Беласточчыне. Шкада толькі што аўтар не сказаў усяго, памінуў важную справу. Менавіта: нічога не напісаў аб дзейнасці савецкіх партызан. А было шмат у аколіцы Беластока, не гаворачы ўжо аб далейшых мясцовасцях. Гэтага рабіць нельга. Народ ведае аб гэтых справах і калі аб гэтым пішацца, то трэба даваць поўны вобраз, нічога не прапускаючы.

Цікавую праблему кранае ў сваім нарысе п. з. «Чортавая пляма» Мар'ян Брандыс у 28 нумары «Новай Культуры».

Справы выхавання моладзі даўно хвалююць наша грамадства. З непакоем назіраем усё большае насіленне хуліганства, п'янства, а ў след за гэтым — шэраг крымінальных праступленняў.

Часта бывае, што праступнікі з'яўляюцца дзяцьмі вядомых у асяроддзі грамадскіх дзеячоў, якія шмат часу прысвячаюць грамадскім справам, а забываюць аб сваіх дзецях. Аб гэтым менавіта і піша М. Брандыс, апіраючыся на працэсе Рышарда Гожэля, які нядаўна адбыўся ў Любліне.

У сувязі з 75 гадавінай з дня нараджэння і 15 гадавінай з дня смерці Янкі Купалы, — тыднёвік Галоўнага праўлення таварыства польска-савецкай дружбы «Пшыязнь» друкуе даведку аб жыцці і творчасці вялікага беларускага песняра. Друкуюцца таксама вершы: «А хто там ідзе» і «Май».

Ад даўжэйшага часу «Пшыязнь» друкуе цыкл артыкулаў пад супольным загалоўкам «Масква — горад Фестываля», а таксама інфармацыі аб падрыхтоўцы моладзі ўсяго свету да гэтай вялікай сустрэчы.

У 28 нумары Катовіцка-опольскага тыднёвіка «Пшэмяны» публікуецца цікавы артыкул падпісаны ініцыяламі А. В. п. з. «Ну то бярэм развод». Аўтар карыстаючыся статыстычнымі данымі гаворыць, што ў Польшчы, што раз больш дзяўчат і хлопцаў жэняцца ва ўзросце 18—20 год. А ўслед за гэтым назіраецца таксама ўсё большая колькасць разводаў.

Гаворачы аб прычынах разводаў А. В. даходзіць да вывадаў, што жаніцьба ў маладых гадах іменна і з'яўляецца гэтага прычынай. М. М.

Наш каментарый

Праграма на пяць гадоў

У суботу, 13 чэрвеня закончыла сваю работу першая сесія Сейма Польскай Народнай Рэспублікі. Сесія Сейма абмеркавала і зацвердзіла закон аб 5-гадовым плане развіцця народнай гаспадаркі на 1956 — 1960 гады.

Закон аб 5-гадовым плане ўжо другі раз разглядаўся на сесіі Сейма. Неабходнасць новай перапрацоўкі пяцігадовага плана ўзнікла таму, што ў апошнім часе многа чаго змянілася ў нашай краіне.

Змянілася гаспадарчая палітыка партыі, заіснавала неабходнасць хутчэйшага павышэння ўзроўню матэрыяльнага і культурнага жыцця насельніцтва, ліквідацыі недахопаў.

Вось гэтыя задачы і адлюстроўвае новы закон аб пяцігадовым плане. Новы закон захоўваючы вядучую ролю цяжкай прамысловасці, кладзе галоўны націск на павялічэнне прадукцыі тавараў масавага спажывання і сельскагаспадарчых прадуктаў, на павялічэнне даходаў насельніцтва.

У галіне цяжкай прамысловасці галоўныя задачы заключаюцца ў тым, каб павялічыць дабычу вугалю да 150 мільёнаў тон у год, каб закончыць пабудову прадпрыемстваў, будаўніцтва якіх распачалося ў мінулым 6-гадовым плане і забеспячэння ўсёй нашай прамысловасці ў сыравіны.

Велізарных мерапрыемстваў у будаўніцтве новых прадпрыемстваў не намячаецца. Не намячаецца не таму, што яны нам не патрэбны, а таму, што ўсе недахопы, якія ўзніклі ў мінулым, патрабуюць накіраваць шматлікія сродкі на забеспячэнне непасрэдных патрэб насельніцтва.

У 5-гадовым плане змяншаецца капіталаўкладанні ў цяжкую прамысловасць, на 14 мільярдаў злоты ў параўнанні да мінулага перыяду. З другога боку неабходна павялічыць колькасць грашовых сродкаў на развіццё лёгкай прамысловасці, сельскай гаспадаркі, на якую намечана на 20 мільярдаў злоты больш чым у 6-гадовым плане і на развіццё недзяржаўнага сектара гаспадаркі (рамясла).

Гэтыя галіны гаспадаркі будуць мець асаблівае значэнне ў часе ажыццяўлення 5-гадовага плана. Закон аб 5-гадовым плане намячае, як вядома, павышэнне ўзроўню жыцця насельніцтва на 30 прац. і таму лёгкая прамысловасць, рамясло і сельская гаспадарка павінны забяспечыць узрастаючыя запатрабаванні насельніцтва на тавары шырокага спажывання.

Што-ж новага ў законе аб 5-гадовым плане? Перш за ўсё трэба сказаць, што новы закон абасноўваецца не толькі на капіталаўкладаннях. Новыя капіталаўкладанні неабходны, калі мы хочам далей развіваць народную гаспадарку, але справа ў тым, што намячаюцца яны цяпер там, дзе дадуць найхутчэйшую і найбольшую карысць, дапамогуць ліквідаваць дыспрапорцыі і забяспечыць працай узрастаючую колькасць здольных да працы людзей.

Акрамя таго намеры партыі і ўрада ідуць у напрамку развіцця і поўнага выкарыстання ініцыятывы насельніцтва. Садзейнічае гэтаму і той факт, што сучасны план мае больш агульны характар і не звязвае ініцыятывы рабочых, сялян і інжынерна-тэхнічных работнікаў, якія ў працэсе ажыццяўлення плана будуць мець магчымасць уносіць свае прапановы.

Прадугледжаныя планам мерапрыемствы дазваляюць павялічыць колькасць прамысловай прадукцыі ў параўнанні з 1956 г. на 40 прац., а сельскагаспадарчай — на 20 прац. Гэта вялікі ўзрост зусім рэальны да ажыццяўлення.

У гэтых, невялікіх зрэшты, ліках трэба бачыць дадатковыя 50 мільёнаў тон вугалю, якія мы будзем дабываць у 1960 годзе, сотні, тысячы новых машын, мільёны памяшканняў, трэба бачыць людзей, якія будуць лепш апрануты і лепш наетыя чым сёння.

Закон аб 5-гадовым плане на працягу 5 гадоў будзе мэтай нашай працы, нашых імкненняў. Будзе ажыццяўляцца на фабрыках і на палях, у гарадах і вёсках, у штодзённай працы мільёнаў людзей.

Партыя не абяцае нічога больш, чым гэта магчыма, але тое што намечана законам — будзе выканана.

М. Н.

Беларускі фестываль

(Ад нашага карэспандэнта)

Не гледзячы на пахмурнае надвор'е і дождж, які пачаў імжэць з самай раніцы, Мінск — сталіца Беларусі ў дзень 30 чэрвеня быў па-свойму малады і святочны. Яго прыгожыя шырокія вуліцы, парадныя плошчы, запоўнілі тысячы святочна адзетых маладых, шчаслівых, жыццерадасных дзяўчат і хлапцоў, якія сюды прыехалі з усіх куткоў Беларусі на першы Усебеларускі фестываль моладзі.

Удзельнікі фестывалю падчас парада.

Вясёлыя ўдзельнікі фестывалю з Маладзечанскай вобласці.

Увесь горад патануў у чырвані сцягоў. Ад вакзала да Сталінградскай вуліцы, ад трактарнага завода да ўніверсітэцкага гарадка прыемна шалясцяць яны сваімі вогненымі крыламі. На маляўнічых транспарантах і плакатах гараць лозунгі: «Няхай жыве савецкі народ — будаўнік комунізма»! «Свету — мір — дружба — народам!»

Па тым, як упрыгожана сталіца Беларусі відаць, што да фестывалю рыхтавалася не толькі моладзь, але ўсе працоўныя.

Зрэшты не толькі моладзь выйшла на вуліцы святочнага Мінска, каб святкаваць сваё свята. Сярод парадных калонаў моладзі шмат старэйшых а то і зусім старэнькіх людзей святочна адзетых.

На круглай плошчы і вуліцах прылягаючых да яе, выстраіліся дэлегацыі сямі абласцей і горада Мінска для маршпарада. Ва ўсіх вясёлы, радасны, нейкі прыўзняты настрой. Нават дождж, які зараз пачаў ліць як з вядра не змог сапсаваць святочнай узнёсласці.

У 10 гадзін раніцы калоны рушылі на стадыён «Дынамо».

Урачысты паход адкрылі сцяганосцы.

Рослыя быццам таполі юнакі, апрануты ў нацыянальныя касцюмы няслі велізарныя шоўковыя палотнішчы дзяржаўных сцягоў СССР і ўсіх пятнаццаці саюзных рэспублік.

За імі, па шырокім праспекце імя Сталіна рушыла калона машын — 10 трактараў «Беларусь» і 25-тонны аўтамабіль - гігант, выпрадукаваныя моладдзю мінскага трактарнага і аўтамабільнага завода як падаркі Рэспубліканскаму Фестывалю са сэканомленага метала ў нерабочы час.

А гэта што такое?

Ах гэта славутая, тачанка чапаеўцаў, запрэжаная тройкай гарачых рысакоў. Калі глядзім на папаху, заліхвацкі твар з падкручанымі вусікамі, ды пругкую постаць з выцягнутай рукой по̄ т прыліпшага да рукаятак кулямётчыка — здаецца гэта сапраўды сам легендарны герой — Чапаеў удзельнічае ва ўсебеларускім фестывалю.

Пачынаецца праход дэлегатаў сямі абласцяў рэспублікі. Першымі йдуць удзельнікі фестывалю Брэсцкай вобласці.

Увагу прысутных прыцягвае інсцэніроўка на тэму «Слава героям Брэсцкай крэпасці». На машыне вольна праязджае ўмела зроблены макет гэтага бастыёна славы. На ім з вінтоўкамі, аўтаматамі і гранат̄і — воіны Савецкай Арміі.

Калона Віцебскай вобласці пераносіць гледача на шырокія прасторы калгасных палёў. Здаецца, што гэта не паток моладзі заліў вуліцу, але квітнеючае мора ільну пераліваецца з канца ў канец.

Гомельская калона праходзіць пад лозунгам: «Дагонім Амерыку».

Над галовамі юнакоў і дзяўчат плывуць агромныя макеты: банка з малаком, талерка з шынкай і каўбасамі, ваза з фруктамі. Далей віднеюць надпісы: «За 400 цэнтнераў малака», «За 100 цэнтнераў мяса».

Стадыён «Дынамо».

Трыбуны яго запоўнілі тысячы Мінчан і госці. Яны бурнымі апладысментамі вітаюць праходзячыя калоны ўдзельнікаў фестывалю.

З прывітаннем удзельнікаў фестывалю, выступае сакратар Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі тав. Ц. Я. Кісялёў. Бурнай авацыяй сустракаюць прысутныя паведамленне аб тым, што на фестываль прыбылі прадстаўнікі моладзі з брацкіх савецкіх рэспублік і пасланцы Польшчы на чале з членам сакратарыята КЦ ЗМС тав. К. Помен.

Сакратар ЦК ЛКСМ Беларусі тав Г. А. Крыулін аб'яўляе Першы Усебеларускі Фестываль моладзі адкрытым. Пад гукі гімнаў БССР і Савецкага Саюза на машт падымаецца дзяржаўны

Юныя спартсмены на парадзе.

флаг БССР, загараецца факел фестывалю, увысь узлятаюць сотні галубоў. Высока ў неба падымаецца грамадны аэрастат, цягнучы за сабой вялікае пунсовае палотнішча з белым голубам і надпісам: «Усебеларускі фестываль моладзі».

Пасля адкрыцця фестывалю на стадыёне выступалі юныя гімнасты з таварыства «Працоўныя рэзервы». Дакладныя пластычныя рухі і перад гледачамі вырастае велізарная жывая кветка са стройных маладых целаў. Яна рухаецца — распускаецца, і вось яна расцвіла на ўсю красу.

Сонца пырснула яркімі праменнямі, асвятліўшы гэтае незабыўнае відовішча. З трыбун узрываецца гром неўціхаючых апладысментаў.

На стадыёне паяўляецца новы атрад спартсменаў. Пад зыкі вальса паявіўся цудоўны букет створаны чалавечымі целамі. Кожны рух гэтай групы, злітай у адзінае цэлае, прыносіць усё новае ўражанне. Яна нібы клумба з разнастайнымі кветкамі, якія раскрываюцца і закрываюцца, нібы каскад хваль, якія то падымаюцца, то апускаюцца.

Велізарнае ўражанне пакінула свята беларускай моладзі.

Праз усе тры дні фестывалю, тэатры, клубы, дамы культуры, паркі адпачынку сталіцы Беларусі, былі аддаены ва ўладанне моладзі. Тут адбываліся выступленні шматлікіх, як-жа таленавітых, калектываў мастацкай самадзейнасці, якія спаборнічалі за ўдзел у VI Сусветным фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве.

Падчас фестывалю адбываліся сяброўскія вечары: вечар дружбы народаў, сустрэчы з вучонымі, былымі партызанамі, гутаркі перадавікоў, абмены вопытам.

Тры дні на плошчах, у скверах і парках гасціннай сталіцы Беларусі весялілася моладзь. Усебеларускі фестываль моладзі выліўся ў вялікае і радаснае свята юнацтва. Ён прайшоў пад знакам барацьбы за мір ва ўсім свеце, за далейшае ўмацаванне дружбы паміж народамі.

Усебеларускі фестываль — гэта доказ вялікай любві моладзі савецкай Беларусі да мірнага сужыцця з народамі ўсяго свету, да непарушнай волі пабудовы комунізма ў сваёй краіне.

З жалем прышлося расстацца з Мінскам, яго зялёнымі паркамі, бульварамі, скверкамі. Аднак ён застанецца назаўсёды ў памяці, так як застануцца ў памяці сустрэчы і задушэўныя гутаркі з простай, адкрытай, вясёлай і жыццерадаснай моладдзю Савецкай Беларусі.

В. БАРШЧЭЎСКІ

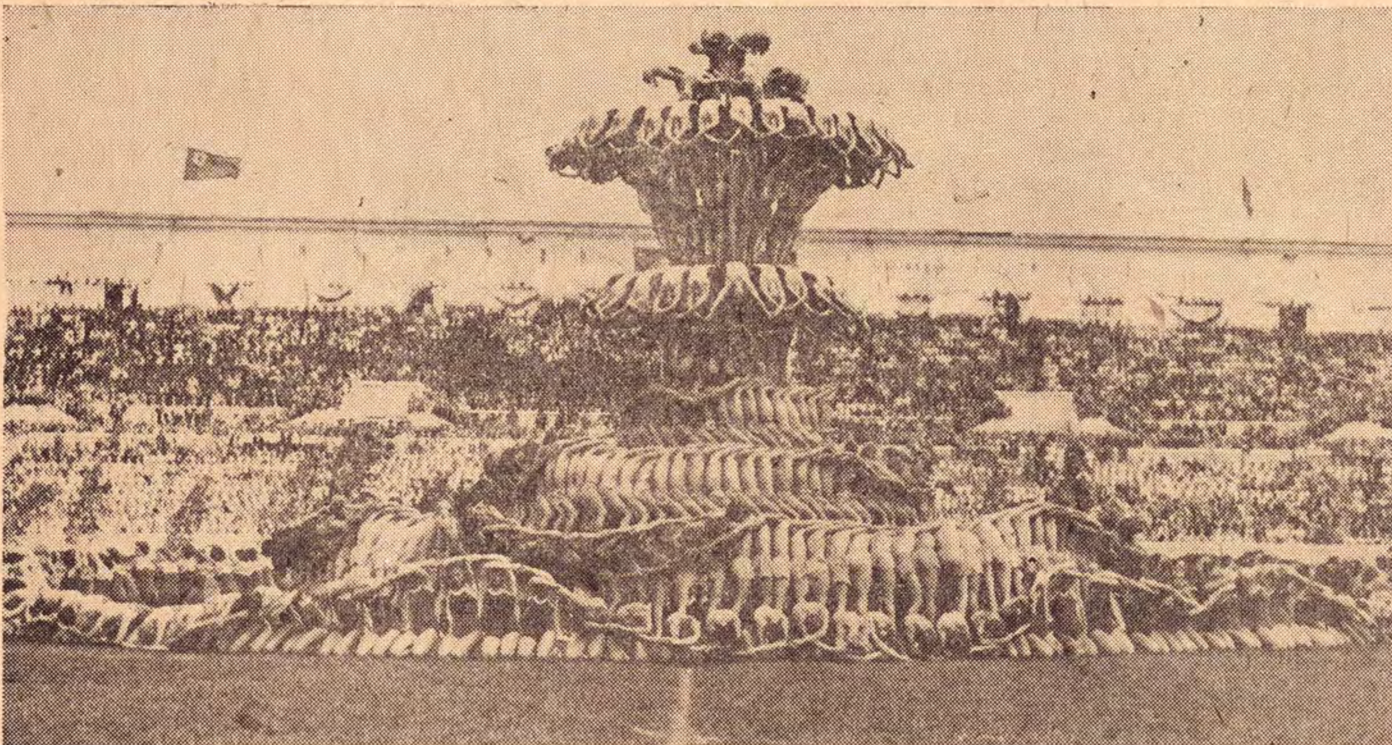

...Цудоўны букет створаны чалавечымі целамі.

ЗУБРЫ

Закранутая мною тэма не будзе ані новай, ані спецыяльна цікавай. Не намагаюся тут абстайваць за сельскагаспадарчымі каапeратывамі, ані выступаць супраць іх. Хачу толькі напісаць аб вялікай крыўдзе і балючай праўдзе, якую не кожны сёння бачыць.

Я супрацьстаўляюся будаванню сельгаскаапeратываў такім спосабам, як будавана ў мінулых гадах. Людзі ішлі ў сельгаскаапeратыў пад прымусам, страхам, а часта і рэпрэсіяй.

Ці гэта ўсюды так было? Не! Былі і такія вёскі, дзе сяляне пазнаёміўшыся з ідэяй сельскай гаспадаркі, памеркаваўшы між сабой, добраахвотна злучалі ўвесь інвентар, зямлю і пачыналі гаспадарыць па-новаму. Бачылі ў гэтым лепшую і перавышаючую форму гаспадаркі.

Гэта не мая выдумка, ані пустая прапаганда, так у сапраўднасці было. Такім чынам у 1952 годзе паўстаў сельскагаспадарчы каапeратыў у Зубрах, Беластоцкі павет.

Сяляне доўга надумваліся, размяркоўвалі ці арганізаваць каапeратыў, ці не, у выніку чаго дайшлі да вывалу аднак, што супольна будзе лепш гаспадарыць. Да восені 1956 года ўсяляк бывала. Пачаткова нялёгка прыходзілася працаваць, але з года ў год было штораз лепш. На водшыбе вёскі пабудавана каапeратыўныя хлявы, свіран, млын, пасаджана 500 штук садавых дрэвак.

Узрастаў працадзень, а і колькасць членаў узрасла да 24.

Зубры не былі ані перадавым, ані апошнім каапeратывам. Людзі працавалі тут аддана, шчыра і бачылі вынікі сваёй працы.

Але вось надыйшоў бурлівы, кастрычнік. Партыя і ўрад сталі на пазіцыі поўнай свабоды калі разыходзіцца аб выбар формы гаспадарання. У каапeратывах закіпела. Тыя каапeратывы, якія паўсталі пад напорам, або якіх члены былі мала асвядомлены ў істоце калектыўнай гаспадаркі, схільныя — вельмі хутка, адзін па другім ліквідаваліся.

У кастрычніку і ў Зубрах сабраліся каапeратыўшчыкі, каб вырашыць што рабіць далей. Не было бурлівых спрэчак; крыку, плачу. Толькі некаторыя больш труслівыя пачалі застанаўляцца, ці не лепш было-б ліквідаваць каапeратыў, так як усюды ліквідуецца. Большасць аднак вырашыла, што ўсёроўна, хай дзеецца што хоча, а каапeратыва ліквідаваць не будуць, будуць у далейшым працаваць супольна, бо супольная гаспадарка дае больш карысці.

*

Зубры — вёска вялікая, налічваецца тут 100 гаспадароў. Людзі цёмныя, неўсвядомленыя пачалі падымаць галовы. Бо як-жа, ўсюды ліквідуюцца каапeратывы, а ў Зубрах не? Гэта немагчыма, трэба-ж дапамагчы ліквідаваць іх.

Пачалося ад агітацыі. Цягнулі каапeратыўшчыкаў на гарэлку, імкнуліся пераканаць, а нават палохалі карамі, але гэта не памагло. Каапeратыўшчыкі спакойна і разважліва адкідалі ўсе аргументы, цвёрда абстайваючы пры сваім. У вёсцы пачало кіпець.

Праціўнікі каапeратыва радзілі як разбіць калектыўную гаспадарку. Аднойчы ноччу, найбольш актыўным каапeратыўшчыкам падкінута ананімныя лісты з такімі страшэннымі пагрозамі, якіх толькі можна спадзявацца з боку ворагаў і адсталых людзей. Каапeратыўшчыкі чакалі дапамогі ад улад, думалі, што нехта дапаможа ім справіцца з праціўнікамі.

Прыйшла дапамога. Аднойчы з Прэзідыума ПРН у Беластоку прыехаў служачы (прозвішча вядомае аўтару), пагласкаў людзей па плячу, нагаварыў колькі змог аб соцыялізме, аб тым, каб цесна трымацца каапeратыўнай гаспадаркі і Бог ведае аб чым яшчэ там, а потым пайшоў гутарыць з паасобнікамі і аказваецца, пацяшаў іх, што каапeратыў і так разрушыцца і што сяляне могуць забіраць свае палоскі.

Ці пасля гэтага магло быць спакойна ў вёсцы? Не!

Ізноў закіпела. Каапeратыўшчыкі аднак спакойна пераносілі здзекі, пагрозы і застрашэнні — гэта былі толькі словы, але калі яны не дапамаглі — тады падбухтоўшчыкі пайшлі далей.

Ноччу загарэлася клуня Андрэя Броўчыка. Чырвань пажару доўга не выгасала з сэрцаў і дум каапeратыўшчыкаў. Брыгадзіру Аляксандру Цыунчыку ноччу выбілі акно каменнем, і напалохалі жонку з дзяцьмі. Старшыні каапeратыва Аляксандру Макарэвічу нехта пабіў керат. Мала таго, праціўнікі каапeратыва ў Зубрах пачалі пераступаць у лесе сялян іншых вёсак, якія вазілі малоць у каапeратыўны млын.

— Што вы, мы хочам раскінуць каапeратыў, а вы да калгаснікаў збожжа малоць вязеце? — Не пусцім!

Праходзіў час. Бязсільныя ворагі бесіліся са злосці. Каапeратыўшчыкі начамі сцераглі сваю маёмасць, чакалі да вясны. Калі міма сабатажу, выйшлі ў поле на супольную працу — праціўнікі ледзь дух устрымоўвалі са злосці.

Ізноў вырашылі «дзейнічаць». Нейкі вырадак аднойчы ноччу знішчыў сякерай каля 42 дрэвак прыгожага, маладога саду, іншы, а мо' нават і той самы зрэзаў касою ўсю расаду бручкі, падрыхтаваную на засаджэнне двух гектараў зямлі.

Каапeратыўшчыкі заціскаюць зубы і нічога не гавораць. Гавораць за іх зрэзаныя і пасыхаючыя дрэвы саду, якія здэцца клічуць і дамагаюцца, каб судзіць вінаватых злачынцаў.

Не хачу пісаць і каментаваць тое, аб чым гавораць каапeратыўшчыкі, якія зрэшты баяцца падаваць свае прозвішчы, баяцца нават і расказваць, бо праціўнікі паказалі, што ўмеюць і да чаго яны здольны, але ці на гэтым канец?

Калі ў Зубрах паўстаў каапeратыў — то прыязджалі туды машыны адна за другой, радзілі, дапамагалі, але цяпер, калі Зубры з'яўляюцца адным з нямногіх каапeратываў, існуючых на Беласточчыне і калі цяпер сапраўды патрэбная тут дапамога, парады — тады пакідаецца людзей самых сабе.

Быць-жа вам усім актывістам у скуры гэтых пакрыўджаных каапeратыўшчыкаў з Зуброў, як-бы вы тады сябе адчувалі.

Ілья Цыунчык 70-цігадовы дзядуль працуе даглядчыкам жывёлы. З радасцю паказвае мне каапeратыўны дабытак.

— Больш чым 50 гадоў я гаспадарыў сам, але больш ужо не хачу, у каапeратыве куды лепш жывецца. Я ўжо стары, але не магу зразумець, чаму гэта нам так перашкаджаюць працаваць калектыўна?

Што-ж яшчэ сказаць на заканчэнне артыкула? Пакуль закончу — хачу яшчэ некаторым сялянам з Зуброў прыпомніць адну рэч.

У вашай вёсцы пры народнай уладзе паявілася электрычнасць і загудзелі радыёпрыёмнікі, дагэтуль трох хлапцоў пакончылі вышэйшыя навучальныя ўстановы і з'яўляюцца інжынерамі, некалькі іншых юнакоў яшчэ навучаюцца, шмат ізноў вучацца ў сярэдніх школах, або працуюць.

24 свядомых гаспадароў вашай вёскі пачалі працаваць па-новаму, выбралі сабе лепшую форму гаспадаркі ад тае, якая існавала тут ад вякоў. А, каб так гэты здаровы мужыцкі розум падумаў над усім?

На заканчэнне замест каментарыя хачу толькі падказаць Прэзідыуму ПРН, КП ПЗПР і Беластоцкай камендатуры міліцыі, каб зацікавіліся гэтымі горкімі і пякучымі справамі, аб якіх я пішу ў артыкуле. Нельга пакідаць каапeратыўшчыкаў на папас ворагу.

Трэба памагчы каапeратыўшчыкам у Зубрах, каб яны смела маглі крочыць па выбранай дарозе.

А. ОМІЛЬЯНОВІЧ.

Памяці Янкі Купалы

5.VII. г. г. у Радашковічах — на радзіме Янкі Купалы — на адкрыццё помніка народнаму песняру беларускай зямлі сабраліся сотні рабочых, калгаснікаў школьнікаў.

Мітынг працоўных адкрыў старшыня Маладзечанскага аблвыканкома тав. Барысаў. З помніка спалае белае пакрывала. На пастаменце — бюст паэта работы скульптараў Б. і М. Роберман. Да помніка ўскладаюцца вянкі і букеты жывых кветак.

На мітынгу выступілі: сакратар Маладзечанскага абкома партыі тав. Прытыцкі, міністр культуры БССБ тав. Кісялёў, сталяр райпромкамбіната тав. Нядзвецкі, паэт Р. Сабаленка, член сельгасарцелі імя Янкі Купалы тав. Тарасік, латышскі паэт Юлій Ванаг, чувашскі паэт Александр Алга, ленінградскі пісьменнік Павел Кабзарэўскі, Канстанцыя Буйла і іншыя.

* * *

ТАШКЕНТ. Літаратурная грамадскасць сталіцы Узбекістана шырока адзначыла 75-годдзе з дня нараджэння выдатнага беларускага паэта Янкі Купалы.

Ва ўзбекскай дзяржаўнай бібліятэцы імя Навaі адкрыта выстаўка, прысвечаная творчасці паэта. Тут экспануюцца шматлікія кнігі, выдадзеныя на мовах народаў Совецкага Саюза і ў тым ліку на узбекскай. У клубах і парках праходзяць лекцыі і гутаркі аб жыцці і творчасці паэта. Ташкенцкі тэлевізійны цэнтр арганізаваў спецыяльную перадачу, прысвечаную Янку Купалу.

Алесь Омільяновіч

За народную ўладу

Быў ліпень 1944 год. Стаяла прыгожае надвор'е. На палях даспявала ніва. Лес заносіўся пахам смалы і кветак. Прырода вабіла і зачароўвала сваім харaством.

У гэты час людзі не бачылі тае асалоды жыцця і хараства прыроды, якім заўсёды надарае іх лета. Людзі вялі страшэнную вайну, падымаліся на бой і разню, якой вякі не помнілі. Ад усходу йшла гігантычная совецкая афензіва. Браненосныя ваенныя часці совецкіх войск гналі перад сабой арды гітлераўцаў.

Лінія фронта, якую вызначалі гарэўшыя вёскі і гарады і навальніцы артылерыйскага агню, штораз больш набліжаліся да перамучанай ярмом няволі беластоцкай зямлі.

З Гродна і Ваўкавыска ў кірунку Беласточчыны, па шасэ і дарогах праходзячых лясамі, днём і ноччу цягнуліся калоны «непераможнай» гітлераўскай арміі. Пяхота, артылерыя, танкі — усё адступала на захад.

У лясах разцягнуўшыхся на ўсход ад Беластока дзейнічала пяць партызанскіх атрадаў з брыгады ім. Кастуся Каліноўскага пад камандай падпалкоўніка Вайцехоўскага. Немцы абставілі сваім войскам рэйкі вядучыя на Гродна і Ваўкавыск.

Не было магчымасцей узрываць транспарты, таму, што не хапала выбуховага рэчыва. У вёсках стаялі шматлікія нямецкія часці, блакіруючыя дзейнічанне партызан у аколіцы. Час-ад-часу арганізавана толькі засады.

На пачатку ліпеня 1944 г. партызанскі атрад імя К. Каліноўскага (у аколіцы Беластока дзейнічала брыгада імя К. Каліноўскага і атрад гэтай-жа назвы, уваходзячы ў састаў яе) пад камандай Аляксея Карпюка са Страшава, пасля выканання шматлікіх баявых выступленняў: зрываў транспарту, сутычак з немцамі на шляху Галынка — Валілы і Пілатоўшчына — Крынкі, дзе застрэлена больш 100 немцаў, затрымаўся ў перацёскіх лясах.

Начамі камандзір Карпюк рассылаў патрулі ў далёкія вёскі, якіх задачай было даставіць атраду самыя новыя весткі аб сітуацыі. Усе зводкі былі аднолькавыя — немцы адступаюць і забіраюць за сабой людзей, быдла і іншую маёмасць. Каманда атрада вырашыла сарганізаваць у лясах лагеры для насельніцтва, і гэткім чынам абараніць яго перад гібелю.

14 ліпеня 1944 года, пасля поўдня, партызанскі патруль, які пайшоў у разведку ў аколіцы вёскі Каралёвы Мост вярнуўся ў атрад з данясеннем, што па напалеонскім тракце, што нейкі час праязджаюць шматлікія калоны немцаў і гоняць з сабой насельніцтва.

Надзея Храноўская.

Атрад сабраўся на кароценькую нараду. Вырашана зрабіць засаду на немцаў. Камандзір Карпюк падабраў сабе 25-асабовую групу партызанаў. Яны прашмыгнулі паміж вёскамі Баркі і Навасёлы і падыйшлі пад Каралёвы Мост. Тракт вёў цераз лес па даволі высокай гары. Месца на засаду было вельмі добрае. Карпюк падзяліў атрад на тры групы, назначыў кожнай з іх месца, узяў з сабой Змітра Карповіча (начальнік штаба атрада). Аляксея Яроцкага і Змітра Лук'янава — званага «Мішкай Кулямётчыкам», заняў самую пярэднюю пазіцыю і засеў караўліць.

Сцяпан Храноўскі.

Партызаны вырашылі жыўцам злавіць нямецкую разведку, якая пераважна ішла паперад адступаючых калонаў.

Усе ў напружанні чакалі. Не прайшло 10 мінут, як з усходу з-за паварота выехала на конях трох гітлераўцаў. Была гэта паасобная разведка. Калі немцы параўняліся з патрулям седзячым у кустах — тады Карпюк і трох яго таварышаў, як «з-пад зямлі выраслі» перад немцамі.

— «Гандэ гох!» — крыкнуў па-нямецку Карпюк.

Немцы памалу пачалі паднімаць рукі ўгору.

Нечакана з-за паварота пасыпаўся залп. За разведкай ішла калона немцаў.

З кустоў застрачылі па іх партызаны. Конная разведка карыстаючыся часовай суматохай намагалася ўцячы, Карповіч, Яроцкі і «Мішка Кулямётчык» застрачылі па іх.

Двух немцаў цяжка нырнула ў пясок тракта, а трэці ўпаўшы палез у кусты.

Нягледзячы на сільны агонь з абодвух бакоў «Мішка Кулямётчык» ускочыў як кот на тракт, каб адняць ад забітых немцаў зброю. Немцаў было

Жыхары белага доміка

У адлегласці прыкладна 500 метраў ад вёскі Ялоўка, на ўзлессі стаіць белы, прыгожы, аднапавярховы домік. Да гэтага доміка вядзе высыпаная пяском алея, па двух баках якой растуць маладыя дрэўцы. Далей з правага боку раскінуўся нядаўна пасаджаны сад, а пры самым доме, які выглядае як палац — растуць кветкі. Хто ў гэтым найпрыгажэйшым доме ў цэлай аколіцы жыве? — або якая ўстанова працуе ў такім палацы? — хочацца ведаць кожнаму, хто знойдзецца тут. Хочацца бачыць жыхароў гэтага дома і ведаць, што яны робяць, чым яны займаюцца.

Праз шырокую браму ўваходзім і накіроўваемся алеяй да дзвярэй палаца. Тут спатыкае нас шырокаплечы, сярэдняга росту, пажылы мужчына. Знаёмімся з ім і даведваемся, што гэта дырэктар, Еўстахы Врублеўскі і што тут знаходзіцца Дом старэчаў. Еўстахы Врублеўскі даволі гаворкі і вельмі ветлівы чалавек, адразу пачынае расказваць пра жыхароў дома, пра іх жыццё ў мінулым, і іх адносінах паміж сабою, пра тое, як важнай справай з'яўляецца асабісты падыход да кожнага свайго падапечнага.

— Усе, якія ў нас знаходзяцца — кажа дырэктар — гэта людзі моцна пакрыўджаныя лёсам і магчыма таму амаль усе нервовыя, капрызныя. Толькі адна Мальвінка ў нас вясёлая працавітая, ні нервовая.

Магчыма, што дырэктар забыўся-б пра гэтую старэнькую жанчыну, але яна якраз у гэты час праходзіла па калідоры з вядром у руках.

— Скажыце нам, калі ласка, як Вам тут жывецца, раскажыце таксама пра сябе, калі можаце — звяртаемся мы да Мальвінкі з просьбай.

Мальвінка нічога не кажучы нагнулася і стала развязваць панчоху.

— Што яна сабе думае, што яна робіць — ціхенька пытаем дырэктара. Дырэктар не паспеў нам даць адказу, як Мальвінка з-пад панчохі выняла некалькі здымкаў.

— Гэта мой мужык, а гэта мае тры сыны. Бачыце, якія яны прыгожыя — сказала, і ў вачах заблішчэлі слёзы. Іх ужо няма на свеце. Падчас вайны загінулі. Пастраляў іх немец і ўсё нашае спаліў. Вы напэўна маеце дзеці і жоны — напэўна ведаеце, як гэта шкада свайго. Думала, што дагадуюць яны мяне да смерці, а тут інакш выйшла, нядужая стала нікому непатрэбная. Дзякую толькі народнай уладзе, што заапекавалася мною і цяпер мне добра.

Мальвінка абедзвюма рукамі сціснула галаву і дадала са смуткам, — часта шуміць мне ў галаве ад думак пра заранніюю смерць маіх дзяцей, якія непаспелі нацешыцца маладосцю.

Мы паглядзеўшы здымкі падалі іх Мальвінцы. Яна адной рукой узяла іх, другой выцерла слёзы, падняла вядро з вадою і пайшла паліваць маладыя дрэўцы.

Дырэктар стаў нас абводзіць па пакоях. У кожным пакоі па 2 — 6 ложкаў прыгожа засланых белымі простынямі, стол, на якім стаяць кветкі, крэслы. Усюды чыстата, парадак. Некаторыя бабулькі, якім яшчэ служаць вочы чытаюць газеты і кніжкі, некаторыя граюць у шашкі.

86-цігадовая Срэдніцкая з Ломжы разгутарылася з намі і пачала хваліць жыццё ў Доме старэчаў.

— У нас — кажа яна — добрыя вельмі людзі, апякуюцца намі. Часта доктар дапытваецца ці не баліць нам што-небудзь. Дай Бог усе так добра дажывалі свой век. Нас тут толькі да ежы наганяюць, а да работы ходзіць той, хто хоча.

— А як Вам жылося перад прыходам у Дом старэчаў — спыталі мы. Гэтае пытанне выклікала ў яе смутак на твары. Яна глыбока ўздыхнула.

— Дзяцей пагадавала, а як незмагла працаваць — непатрэбная стала. Стаў здзеквацца сын, а асабліва яго жонка. Прагналі мяне з хаты, а перад гэтым не раз пабілі, марылі голадам. Родная дачка таксама зняважала мяне, таксама есці шкадавала. Дзеці мяне выракліся. Цяпер дзякую Богу, што добрыя людзі дапамаглі мне дастацца сюды, хоць крыху пра іх, сваіх дзяцей, якіх так цяжка было мне гадаваць, забылася.

У Доме старэчаў мы спаткалі і такіх людзей, якіх старасць пакрыўдзіла. Яны здзіцянелі, сталі неакуратнымі. Некаторыя з іх угаварылі самі сабе што - небудзь і часта пра гэта расказваюць. Напрыклад: Ян Басіньскі тлумачыць, што Сталін бачачы перамогу немцаў пад Сталінградам звярнуўся з малітваю да Маткі Боскай з просьбаю дапамогі. І Матка дапамагла разграміць немцаў. Вось таму Ян Басіньскі на сваёй тумбачцы мае два партрэты — Маткі Боскай і Сталіна.

Дажываюць тут свой старэчы век і дзве сям'і: Уладзіслаў і Ева Шыманскія. Мар'яна і Францішак Галадынскія. Яны маюць аддзельныя для сябе кватэры і дзякуюць дзяржаве за турботу і апеку над імі.

У Беластоцкім ваяводстве ёсць ужо два Дома старэчаў. Ад нядаўна адзін у Ялоўцы (Беластоцкі павет), а другі ў Новай Вёсцы ў Элцкім павеце. І гэта вельмі правільна, што людзі, якіх жыццё скаверкана старасцю, людзі адкінутыя выроднымі дзяцьмі маюць прытулак.

Ёсць яшчэ шмат, асабліва старых кабет, якім патрэбна грамадская дапамога, якія жывуць амаль у нечалавечых абставінах, бо над імі здзекваюцца нявесткі, а нават родныя дзеці. Вось таму пажаданым было-б разбудаваць існуючыя Дамы старэчаў, або сарганізаваць яшчэ некалькі новых у Беластоцкім ваяводстве.

Гэта справа вельмі важная і павінна ўсім ляжаць на сэрцы, таму што ніхто не ведае, якім ён будзе тады, калі састарыцца. Часта ў жыцці так бывае, што старыя людзі знішчаныя старасцю, часта робяцца непатрэбнымі нікому.

Правільна вельмі сказаў дырэктар Дома старэчаў.

— Хто ведае, я ўжо стары, а ці буду заўсёды мець здароўе і буду мог працаваць? Магчыма, што за дзесятак год я буду такі самы, як тыя, якія тут у нас жывуць. Хто тады дагадуе мяне да смерці?

Вельмі добра, што ў нашай краіне ёсць апека над старэчамі.

М. Х.

Над нашым морам.

БАРЫСЛАЎ СЦЕПАНЮК.

МАТЧЫНА МОВА

З-пад Гомеля, з надсожскіх берагоў,
Дзе луг і лес вясной прыгожыць квецень
Дзяўчыну, найцудоўнейшую ў свеце,
Адзін баец са шчорсаўскіх палкоў
Перапісаў на род Сцепанюкоў;
Прывёз у блізкі, але іншы край...
І, зжыўшыся з народнай стараною,
Яна з тугой заўсёды, па-над мною
Па-свойму спеў складала: «Баю-бай,
Спі, мой саколік родны, засынай»...
З маленства кніжак маці не чытала
Па-беларуску... (Гэткі выпаў лёс).
А сэрца, як крыніца свежых рос,
Усе струмені родныя збірала
І мне давала, каб я шчырым рос.
Бывала — пасміхаліся з яе,
Лічылі недарэчным яе слова...
Але заўсёды — і не выпадкова —
Ёй на падтрымку землякі мае
Ішлі — і брацкаю была іх мова
З матуляю і я не раз бываў
У тых лясах, дзе не сціхае рэха,
Куды я часта на пабыўку ехаў,
Купаўся ў рэчцы, засынаў між траў,
А правільней — ля маці засынаў.
Прыняў любоў да мілай Беларусі
Я з матчыным, як кажуць, малаком.
І жонцы, што спявае над сынком,
Каб ён ёй у адказ хоць усміхнуўся
Я раскажу пра маці вечарком.
Я раскажу, бо ёсць яшчэ сынкі,
Што грэбуюць не толькі родным домам,
А й слова сваё робяць невядомым,
Хоць слова тое ўсе прайшло вякі
І ім яго перадалі бацькі.

Пераклад з украінскага К. КІРЭЕНКІ.

значна больш і значна лепш былі забяспечаны зброяй, аднак частка з іх разбеглася па лесе, а рэшта развінула стралковы ланцуг, намагаючыся акружыць невялічкую групу партызанаў. Людзі гнаныя немцамі разбягаліся па лясах, паўстаў шум, суматоха.

Партызанам трэба было адступаць. Паасобку адстрэльваючыся яны пачалі памалу знікаць між дрэвамі.

Малады, дваццацігадовы партызан з Дзернякова — Аляксандр Храноўскі, якога ў атрадзе называлі «Шуркай», застрачыў некалькі разоў па немцах, адарваўся ад зямлі і ў міг асунуўся на лясны мох.

Вольга Пацёмкіна (партызанка) і яшчэ нейкі таварыш злавілі «Шурку» пад рукі.

— Скажыце маёй маці, што я... — прашаптаў ціхенька і не даканчыў. Ротам бухнула кроў.

Аляксандр Храноўскі.

Так загінуў 20-цігадовы партызан атрада імя К. Каліноўскага, Аляксандр Храноўскі. Паў на парозе свабоды.

Міхась Храноўскі.

Край вёскі Дзернякова стаіць драўляная, з саламянай страхой хатка, у якой дажывае сваіх старэчых гадоў удава-сірата Надзея Храноўская.

10 красавіка 1942 года каля Гарадка, гестапоўцы расстралялі яе мужыка, Сцяпана Храноўскага — актыўнага партызанскага памочніка, разам з яго трымя таварышамі. Ён там да сёння спачывае ў брацкай магіле.

Сын Міхась — псеўданім «Цішка», служыў у атрадзе «Бацькі» (потым імя Суворава). Загінуў 9 жніўня 1943 года падчас баёў з фашыстамі ў перацёскіх лясах. Самы малады Аляксандр, — «Шурка», загінуў падчас апісаных на пачатку баёў. Надзея засталася на свеце сама, са сваім матчыным болем і слязьмі, якімі часта аблівае магілу мужа і двух сыноў.

У 1941 годзе Міхась і «Шурка» пасадзілі перад хатай дзве маладыя яблыні. З нейкай дзяціннай радасцю даглядалі яны іх і ўсё пыталі маці, каторая з іх прыгажэйшая. Калі ішлі ў партызаны — гаварылі, цалуючы мокры ад слёз твар і рукі маці, што яблыні пакідаюць ёй на памятку, каб заапекавалася імі.

Сёння яблыні ўжо вялікія, на дзіва вялікія. Іх пні лёгка пахіліліся да сябе, а галіны спляліся з сабой у адно дрэва.

Маці рупліва даглядае іх. Часам пяшчотна гладзіць кару нямых дрэў, з якіх адно напамінае ёй Міхася, а другое Алеся. Часта сядае пад імі ў халадку, падпірае сівую галаву і глыбока аб нечым задумваецца.

Аб чым думае маці герояў? Мо' аб прахах сыноў, якія спяць у супольнай партызанскай магіле, з'едналыя, так як галіны тых яблынь? А мо' аб сваім вельмі цяжкім, няшчасным, сірочым адзіноцтве?? Яблыні ні адзін раз выслухваюць нямой і ціхай скаргі. У іх цені заўсёды аджывае мінулае.

Аднойчы народная ўлада, за якую (так здаецца Храноўскай Надзеі) трох яе найбліжэйшых аддало сваё жыццё, плаціла ёй «аж» 150 зл. (?!) удавінай пенсіі. Але потым нейкая ўрадавая галава вырашыла, што гэта надта многа і што Храноўская мае некалькі гектараў зямлі (якой нажаль з прычыны сваёй старасці не можа апрацоўваць) значыцца можа жыць і без гэтых грошай.

Ну што-ж, бедная ўдава неяк жыве, добрыя людзі не забываюць аб тым, што яна маці трох герояў. А мо' — калі-небудзь яшчэ і наша народная ўлада ўспомніць аб гэтым???!

А. ОМІЛЬЯНОВІЧ

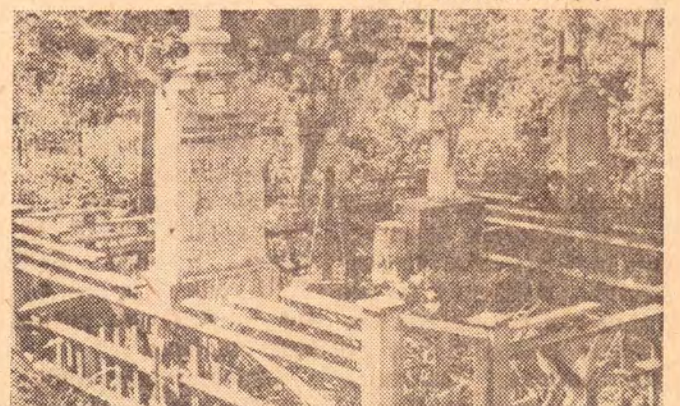

Супольная партызанская магіла на могільніку ў Гарадку.

Усякая ўсячына

Атам у службе археалогіі

Выдаваная ў Бейруце газета «Ле Саір» паведамляе, што мексіканскі вучоны док. Стырлінг ужыўшы метад бамбардзіроўкі атамамі змог удакладніць дату стварэння каменнай разьбы (глядзі здымак).

Паводле яго слоў, гэтая разьба была зроблена ў VIII стагоддзі да нашай эры і з'яўляецца творам мастака, які належаў да аднаго з даўніх народаў засяляючых калісьці Мексіку.

Док. Стырлінг, які лічыцца лепшым экспертам у гэтай галіне, заяўляе, што новы метад, званы нуклеарнай антрапаметрыяй, ёсць значна больш дакладным ніж дагэтуляшнія метады акрэслівання веку археалагічных знаходак.

Старарымскае аселішча

У даліне Пустэрыя, непадалёк ад Лінзу, натраплена на вялікае аселішча з часоў старажытнага Рыма. Адкапана ўжо фундаменты многіх дамоў, развалiны лазні, рынак і каля 300 м мураванай сцяны. У часовым музеі сабрана фрагменты карцін маляваных на сценах, аздобы, вазы і манеты.

«Незвычайны афіцыянт»

Заходненямецкі цыркун, які спецыялізаваўся ў глытанні агню — цяпер у адным з мюнхенскіх рэстаранаў прыводзіць у здзіўленне гасцей смажачы ім яечню спосабам... які бачыце на здымку.

Моц пячурыц

У адным з парках Вены (Аўстрыя) заўважана незвычайную дэфармацыю свежа паасфальтаванай дарогі. Ніхто не мог вытлумачыць прычыны гэтай з'явы. Справа высветлілася толькі тады, калі асфальт лопнуў і з узнікшых шчылін выглянулі на дзённае святло белыя парасончыкі пячурыц. Папросту цяжка было паверыць, што гэтыя мяккія і далікатныя грыбы здолелі разарваць цвёрдае і тоўстае покрыва асфальту.

Гэта, што мы прызвычаіліся называць грыбам, на самай справе з'яўляецца толькі частачкай грыба —акладаней кажучы — пладом грыбніцы, якая знаходзіцца ў зямлі. Пры дастатковай колькасці вільгаці і цяпла на грыбніцы развіваюцца плады, папулярна званыя грыбамі.

Хутка растучы і брыняючы ўспрыймаюць у сябе вялікія колькасці вільгаці. У выніку таго, у грыбніцы ўзнікае велізарны ціск, які даходзіць да некалькіх сот атмасфер — у некалькі разоў большы ніж ціск пары ў паравозе, які складае ўсяго 16 атмасфер. Ясна, што такога ціску не вытрымае нават самы моцны асфальт.

Асвета і культура нацыянальных меншасцей ў Балгарыі

Балгарыя — гэта краіна, якіх мала ў свеце. Сёння ў гэтай многанацыянальнай краіне амаль зусім ліквідавана непісьменнасць. Народ кожнай нацыянальнасці пражываючы ў межах Балгарыі мае магчымасць вучыцца на сваёй роднай мове. Так, напрыклад: для туркаў утворана пачатковыя і агульнаадукацыйныя школы.

Калі ў 1943—44 годзе ў Балгарыі было 404 гэтых школ, а ў гадах 1944 — 45 навучалася 37.800 вучняў — то ў перыяд народнай улады, да 1956 — 57 г. колькасць іх узрасла да 1.140 і навучалася ў іх 101.705 вучняў у параўнанні да мінулага. Апрача таго, у 1956—57 г. ва ўсёй краіне было ўжо 36 цыганскіх школ у якіх навучалася 5.095 вучняў.

Для турэцкага народа, які да вызвалення быў выкінуты за межы культурнага жыцця Балгарыі, створана тры дзяржаўныя турэцкія эстрадныя тэатры ў Русэ, Калараўградзе і Гаскаво.

Гігант з Бадайба

У адной з сібірскіх капальняў золата над Ленай, у ваколіцах Іркуцка, шахцёры — Гілазаў Шынкевіч — трапілі на кавалак чыстага золата, які важыў 12,4 кг. Назвалі яго — «Гігант з Бадайба».

Неадрэчы будзе тут прыпомніць, што два гады назад, у гэтай самай капальні таксама знойдзена кавал золата, які важыў 4,7 кг., а ў 1950 г. — аб вазе 9,1 кг.

«Гігант з Бадайба» не ёсць яшчэ найбольшым ва усесаюзным маштабе. Большым ад яго быў вялікі кавал золата, знойдзены ў 1936 годзе на Поўднёвым Уралі. Важыў ён 14,2 кг. Год раней, у Свярдлоўскай акрузе знойдзена кавалак золата, які важыў 13,8 кг.

Апошнім часам у совецкіх капальнях золата ўжываецца спецыяльныя электронныя прылады, якія выкрываюць большыя кавалкі. І таму амаль штодзённа знаходзіцца невялікія кавалкі гэтага каштоўнага метала.

Якi лёс хацелі падрыхтаваць славянам гітлераўцы

Газета «Рудэ Права» апублікавала сакрэтную прамову бышага пратэктара Чэхаў і Маравы, Гайдрыха, з якою ён выступіў у Празе 2 кастрычніка 1941 года, г. зн. коратка пасля прыезду ў Прагу на ўспамянутую пасаду.

Змест прамовы быў ужо вядомы падчас працэсу ў Нюрнбергу.

Цяпер у сакрэтным архіве, які знойдзена ў Чэхаславакіі, знойдзена і арыгінал прамовы Гайдрыха.

У сваёй прамове Гайдрых накрэсліваў планы стварэння «Вялікага нямецкага райху», у склад якога павінны былі ўвайсці: Нарвегія, Галандыя, частка Бельгіі, Данія і Швецыя.

У жылах гэтых народаў — гаварыў Гайдрых — плыве нашая кроў. У прамове гаварыў ён таксама аб высяленні польскага народа з сваёй айчыны і аб германізацыі ўсёй Польшчы.

Пасля германізацыі Прымор'я і Вялікапольшчы, мела прыйсці чарга і на іншыя акругі. Насельніцтва мела быць пераселена на ўсход.

Падобны лёс меў спаткаць чэхаславакаў, а таксама насельніцтва СССР, пражываючае ў еўрапейскай яго частцы.

Механічныя цырульнікі

Часта чуем і чытаем аб дыстанцыйна кіраваных снарадах, ракетах і г. д. Гэтым разам бачым «дыстанцыйна кіраваную руку», якая так дакладна і чуйна працуе, што можа агаліць чалавека без найменшых зарэзаў.

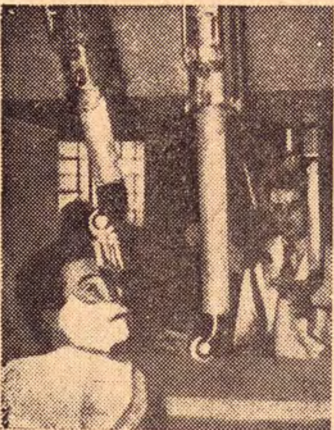

Гэтага яшчэ не было

Дагэтуль лічана, што найбольш вытрымалы страўнік мае страўс, але аказваецца, што не.

Не малую сенсацыю выклікаў югаслаў Ферыд Караібрагімовіц, які ў прысутнасці (здзіўленай) доктарскай камісіі праглынуў чаргова на працягу трох дзён: дзве змеі, шаснацацікілаграмавы трансфарматар электрычны (разабраны па частках) і веласіпед разам з агуменнем і званком. Гэты багаты пасілак запіў 10 літроўкамі вады і 7 літроўкамі гарэлкі змешанай з разведзенай сернай кіслатой.

Члены камісіі сцвярдзілі, што страўнікавы сок травіць аднолькава добра, як метал, так і каменне.

Куток гаспадыні

Варэнне з клубнікі

Надышоў сезон варкі варэння. Яго можна прыгатаваць з любых ягад і фруктаў. Для гэтай мэты ягады і фрукты трэба адбіраць свежыя, неперасьпелыя.

На кожны кілограм фруктаў або ягад трэба браць не менш чым кілограм цукру. Тады ў варэнні атрымліваецца дастатковая колькасць сіропу, у якім фрукты або ягады добра захоўваюць сваю форму. Акрамя таго, варэнне, прыгатаванае пры правільных суадносінах пладоў і цукру, значна лепш захоўваецца.

Цяпер у магазінах і на рынках прадаецца многа клубнікі, з якой атрымліваецца вельмі смачнае варэнне. Варыцца яно наступным чынам. Перш за ўсё трэба перабраць клубніку аддзяліўшы сцяблінкі разам з чашачкамі. Затым згатуйце сіроп. Для гэтага ў неглыбокі медны таз або алюмініевую каструлю трэба паклассці адмераную колькасць цукру (на адзін кілограм клубнікі 1,2 кілограма цукру), уліць поўшклянкі вады на адзін кілограм ягад і гатаваць да поўнага растварэння цукру. Пасля гэтага зніміце сіроп з агню і апусціце ў яго ягады. Пасуду трэба асцярожна страсянуць, каб ягады апусціліся ў сіроп, і варыць на слабым агні.

Калі клубніка вельмі сакавітая, трэба перад варкай змясціць яе ў пасудзіну, засыпаць палавінай колькасці цукру, узятага для варкі, і паставіць на 5—6 гадзін у халоднае месца. Сок які ўтварыцца пасля гэтага, трэба зліць, усыпаць у яго астатнюю колькасць цукру і зварыць сіроп, не дабаўляючы вады.

Калі кропля сіропу, налітая на талерачку, не расплываецца, а захоўвае сваю форму, то варэнне можна лічыць гатовым. Акрамя таго, у гатовым варэнні ягады не ўсплываюць наверх, а роўнамерна ляжаць у сіропе і ў большасці выпадкаў робіцца празрыстымі.

З гатовага варэння трэба зняць пенку, даць астыць, а затым пераклассці ў шкляны слоік, які пакрываецца пергаментнай паперай і абвязваецца шпагатам.

Захоўваць варэнне трэба ў сухім і халадным месцы.

КАРОТКІЯ ПАРАДЫ

Чым буйней нарэзана гародніна, тым менш пажыўных рэчываў яна траціць пры варэнні.

*

Звараную гародніну не пакідайце ў адвары. У яго пераходзяць вітаміны і мінеральныя солі, якія ёсць у гародніне, а сама гародніна робіцца вадзяністай і нясмачнай.

*

Пры чыстцы слізкай рыбы апусціце папярэдне пальцы ў соль: гэта аблегчыць працу.

Ці ведаеце вы...

...што ваша сэрца кожныя суткі перапампоўвае больш васьмі тон крыві.

...што пасля пяці мінут знаходжання ў цемры адчувальнасць вашых вачэй павялічваецца ў дзвесце тысяч разоў.

...што без ежы чалавек можа пражыць да сарака дзён, без вады — шэсць — сем сутак, а без кіслароду — усяго пяць — шэсць мінут.

Знаёмім з беларускімі спартсменамі

Марыя Іткіна.

У выдатнай спартыўнай форме знаходзіцца сёлета вядомая беларуская спартсменка Марыя Іткіна. Двойчы ў гэтым годзе яна паляпшала сусветны рэкорд у бегу на 400 метраў. Выдатныя вынікі паказвала Марыя ў бегу на 100 метраў (11,6 секунды) і 200 метраў (23,8 секунды).

6 ліпеня, удзельнічаючы ў адборачных спаборніцтвах да III Міжнародных спартыўных ігр моладзі, Марыя Іткіна прабегла на маскоўскім стадыёне «Дынамо» 400 метраў за 53,6 секунды. Выдатны вынік, які з'яўляецца новым рэкордам свету!

ВАРТА ВЕДАЦЬ, ШТО:

...вядомы совецкі стаер Маісей Іванькович— неадназовы прызёр кросаў «Юманітэ» у Парыжы (1935, 1937, 1939 гады), чэмпіён СССР 1938 года ў кросе на 8 км — беларус, ураджэнец Полацка.

...акрамя Іваньковіча ў кросах «Юманітэ» удзельнічалі яшчэ тры беларускія спартсмены: Міхаіл Салтыкоў, Ніна Кабыш і Елізавета Ермалаева. Лепшага поспеху дабілася Ермалаева, якая заняла ў кросе 1957 года другое месца.

...мінская спартсменка Аляксандра Аляксандрава была адной з мацнейшых у краіне бягунняў. 21 год назад яна заняла трэцяе месца ў Саюзе ў бегу на 1.000 м (3.04,3) і другое месца ў бегу на 1.500 м. (4.56,0).

...Міхаіл Салтыкоў на VI асабіста-камандным першынстве СССР па кросу на 8 км, які быў праведзены 24 кастрычніка 1948 года ў Сімферопалі, заваяваў залаты медаль чэмпіёна Совецкага Саюза — 25.14,8.

...8 гадоў назад мінчанін Цімафей Лунёў устанавіў рэкорд Еўропы ў бегу на 200 м з бар'ерамі — 23,6. 13 разоў Лунёў паляпшаў рэкорды СССР у бар'ерным бегу.

...выдатны беларускі лёгкаатлет Міхаіл Крываносаў ужо 6 разоў паляпшаў сусветны рэкорд у мятанні молата, з іх 3 разы — у 1956 годзе.

...званне суддзі ўсесаюзнай катэгорыі па лёгкай атлетыцы прысвоена 8 беларускім спартыўным суддзям: Н. Е. Біргеру, П. В. Багданаву, С. І. Гетманну, Ф. П. Гутараву, Е. І. Камароўскаму, Е. Г. Маркаву, Б. М. Пестрыкаву і Т. Р. Рэнелю. Першаму гэта званне было прысвоена Б. М. Пестрыкаву — у 1938 годзе.

Колькі людзей жыве ў Беластоку?

Ад новага года лічба жыхароў узрасла ў Беластоку амаль на паўтары тысячы. Так, што цяпер жыве ў Беластоку больш 105 тысяч чалавек. За поўгода нарадзілася ў Беластоку 2.200 дзяцей, а памярло 762 людзей.

Калі будзе і ў далейшым такі шпаркі прырост людзей, дык за 20 год Беласток будзе налічваць 200 тысяч жыхароў.

Ці не знойдзецца не адзін?

Можа ні адзін павет у Беласточчыне на столькі небагаты ў гліну як Гайнаўскі, а асабліва ГРН Старое Лейкова.

Там гліна такая, што не толькі цэглу і дахоўкі, але гаршкі і кафлі можна з яе рабіць.

Прамысловы аддзел ПРН у Гайнаўцы можа прыдзяліць для тых, якія хацелі-б пабудаваць цагельню — 20 тон цэменту, 12 тон вапны, 50 кубічных метраў тарціцы і 32.000 штук цэглы. Апрача таго можна атрымаць грашовую пазыку.

— Ці-ж не знойдзецца там адзін, ці некалькі зарадных гаспадароў, каб залажыць супольную цагельню?

Р.

Гутарым аб беларускай філалогіі

Хачу я пагутарыць аб вельмі актуальнай цяпер справе — аб беларускай філалогіі.

Здаваў я экзамен на беларускую філалогію. Да экзамену ўсяго прыступіла 11 чалавек, прынятых аказалася 4 асобы. У гэтай чацвёрцы знаходжуся і я.

Лічу сваім абавязкам папярэдзіць усіх, хто яшчэ будзе здаваць увосень, што экзамен ня лёгкі. Трэба ведаць, што экзамен на беларускую філалогію мае такі самы ўзровень і стаўляюцца такія самыя вымогі, як і на ўсе іншыя кірункі. Наогул вымаганні пры экзаменах у гэтым годзе былі большыя і класіфікацыя вастрэйшай.

Адносна беларускай філалогіі, дык трэба, каб кандыдаты на гэты кірунак добра ведалі беларускую і польскую мову, а таксама былі падрыхтаваны да пісьмовага экзамену па рускай мове.

На беларускай філалогіі няма месца тым, якія думаюць пайсці туды толькі таму, што іх ніdзе больш не прымаюць. Беларускай філалогіі патрэбны людзі адданыя беларускай справе і навуковай веды.

Пішу гэта дзеля таго, каб усе тыя кандыдаты, якія будуць здаваць экзамен увосень ведалі, што трэба быць добра падрыхтаванымі да экзаменаў.

Яшчэ адна, па-моему, важная справа. На беларускай філалогіі павінны знайсціся ў асноўным беларусы — гэта зразумела. Беласточчына (дый не толькі) моцна патрабуе кваліфікаваных кадраў свядомай беларускай інтэлігенцыі.

Восень — гэта такі час, калі ўсе «недабіткі» з політэхнікума, універсітэта, ды іншых навучальных установ, будуць старацца ўціснуцца, дзе толькі можна. Трэба, каб наша беларуская моладзь паказала, што яна лепш за іншых патрапіць паказаць сябе на восеньскіх экзаменах.

МІКОЛА ЛОБАЧ
Лука, Гайнаўскі павет.

Іх не забудзем

Калі я ў 1956 годзе прыступіў да працы настаўнікам і пераканаўся, што маіх ведаў набытых у сярэдняй школе малавата, — то з таго часу пачаў думаць аб паступленні на кафедру беларускай філалогіі пры Варшаўскім універсітэце.

Аб сваіх меркаваннях злажыў заяву ў павятовы Аддзел асветы ў Гайнаўцы. Нажаль заява мая разам з дакументамі не трапіла ў Варшаўскі ўніверсітэт. Калі мне было ўжо вядома, што 2 ліпеня пачынуцца уступныя экзамены, — тады чым хутчэй сабраўся ехаць у Варшаву. Справа была не вельмі простая. Найбольш я думаў аб тым, ці яшчэ прымуць маю спозненую заяву і, ці дазволяць складаць уступныя экзамены.

Справа нашых экзаменаў не была чужой і старшыні Аддзела беларускага таварыства ў Варшаве. Яшчэ перад пісьмовай працай з'явіўся ён і пачаў гутарку з намі. Пасля пісьмовай працы актывісты Таварыства гутарылі з намі на розныя тэмы. Вельмі цікавай была размова са старшынёй Аддзела Юркам Туронкам і маладой актывісткай Таварыства — Стасяй.

Калі мы прыступілі да вусных экзаменаў, то можна сказаць, з намі прыступілі ўсе актывісты Варшаўскага аддзела таварыства. Яны-ж таксама, не менш ад нас перажывалі гэтую справу. На калідоры знайшліся сярод нас — Віктар Швед і Стася.

Зацікавіліся намі і старэйшыя студэнты беларусы, каторыя вучацца на розных кірунках. Міма гэтага, што мы былі яшчэ слаба азнаёмлены з самай Варшавай — то аднак чуліся як у сябе дома. Гэтую атмасферу стварыла для нас Таварыства і гэта нам многа дапамагло ў экзаменах.

МІКОЛА ХІЛІМАНЮК

У прыклад маладым

На здымку: Андрэй Маскалевіч (справа) і Мікалай Несцяровіч пасля чарговай кансультацыі.
Фото — С. Я.

Ужо год, як існуе пры Завочны настаўніцкай студыі ў Беластоку аддзяленне беларускай філалогіі. На яе паступілі не толькі маладыя настаўнікі, але і старэйшыя.

Андрэю Маскалевічу ўжо 56 гадоў. Мае сям'ю. Дачка Вера, вучыцца ў Кракаўскім універсітэце. Сам ён працуе настаўнікам у беларускай няпоўнай Пачатковай школе ў Спічках, к/Бельска. Але Маскалевіч на свой век яшчэ вельмі энергічны. — На навуку ніколі не запозна, — упэўнена кажа. І правільна!

Яго добры знаёмы, Мікалай Несцяровіч, таксама ўжо ў пажылым веку. Працуе падінспектарам Аддзела асветы ПРН у Бельску. Сам жыве з сям'ёю ў Орлі. Штодзённа спяшыць да адлеглага ў 4-х кіламетрах чыгуначнага прыпынку адкуль цягніком даязджае на працу. Нялёгка ў такіх абставінах вучыцца.

У гэтым годзе таксама адбываецца набор студэнтаў — завочнікаў на аддзяленне беларускай філалогіі. Поўвышэйшай або вышэйшай адукацыяй павінны быць ахоплены ўсе настаўнікі. Згодна з пастановай Міністэрства асветы — калі хто з настаўнікаў пачатковых школ у бліжэйшыя гады не закончыць поўвышэйшай або вышэйшай адукацыі, не будзе мець права навучаць у 5, 6 і 7-ым класах. Варта над гэтым задумацца, асабліва маладым настаўнікам.

С. Я.

Запрагчы гэтую магутную сілу

Не — тут не пра атамную энергію ідзе справа. Шмат часу яшчэ ўплыве пакуль яна на нашу вёску заблудзіць. Пакуль што можам зусім добра без яе абыйсціся. Тут разыходзіцца пра вялікую, магутную, а нажаль у нас зусім не выкарыстаную сілу ветра.

Думаў пра гэта Анатоль Гаранюк з калёніі Рохэнталь каля Міхалова, Беластоцкага павета. Анатоль з'яўляецца самаукам, але многа чытае. Карыстаючыся тэхнічнымі падручнікамі ён пабудаваў такі ветраны рухавік, якім не толькі рэжа сечку, але пілуе дрэва на дошкі. Думае яшчэ зрабіць хатні млын, апрацовачны станок да дрэва і жалеза, а нават электроўню.

— Залатыя рукі мае гэты хлапец — кажуць яго суседзі.

І праўду кажуць. Анатоль за што-бы не ўзяўся — усё зробіць як найлепш майстар. І хату збудуе і печку пастаўіць. Што праўда такіх спрытных хлапцоў у нас шмат. Але ўсе-ж такі Анатоль Гаранюк спадабаўся мне найбольш.

Чаму? У яго ёсць толькі 1,5 гектара ворнай зямлі, на якой жывуць удвох з братам. Праўда, што малавата. І было-бы зусім зразумела каб Анатоль пакінуў жанатага брата на гаспадарцы, а сам пайшоў шукаць хлеба ў горадзе, дзе таксама прыдатныя былі-б яго здатныя рукі. Але Анатоль нават пра гэта і не думае. Ён так моцна палюбіў сваю бацькаўшчыну, што ні завошта не хоча яе пакінуць, да таго ён хоча да максімум выкарыстаць гэты невялічкі кусок зямлі, каб яна дала яму поўнае абсталяванне.

На здымку: Анатоль Гаранюк ля свайго ветранага рухавіка.

Мокрае месца асушыць, на сухую зямлю будзе ветраком пампаваць ваду.

Калі цікавіцца хто гэтакімі рыладамі — пайдзіце або напішыце да Анатоля. Ён Вам вельмі ахвотна і падрабязна раскажа. А можа ў Вас, дарагія Чытачы, ёсць такі здольны хлапец — напішыце да нас. Мы вельмі ахвотна хацелі-б яго пазнаць і пра яго напісаць.

І. РЫБІЦКІ
Фото — аўтара.

Ліст у рэдакцыю

Дарагая рэдакцыя! Мне сорамна, што я да Вас так доўга не пісаў. Гэта з прычыны браку часу, якога на гаспадарцы ў летнюю пару трудна знайсці. Выбачце мне за гэта.

Мінула ўжо два тыдні як мы закончылі навуку ў школе. Апошнія дні школьнага года нагадваюць нейкі дзіўны смутак. Шкада тых дзён, якія правялося ў пачатковай школе.

У апошні дзень урачыста атрымалі мы пасведчанні і ўзнагароды. І я таксама атрымаў узнагароду, кніжку, гэта антологія 1943—1954 гг. «Вяслі д'яблі пана».

У панядзелак, 24 чэрвеня ў сярэдніх школах распачаліся ўступныя экзамены. Я таксама здаў экзамен у Агульнаадукацыйны ліцэй у Саколцы і на наступны школьны год буду там вучыцца.

Ледзь адыйшоў смутак апошніх дзён школы, калі прыйшоў новы, яшчэ большы. Дня 28 чэрвеня памёр наш стары настаўнік Балеслаў Казімiравіч Белакоз, каторы вучыў нас беларускую мову. Калі яго спускалі ў дол — то мне так здавалася, што разам з настаўнікам памёрла і навучанне беларускай мовы ў нашай школе, бо толькі ён адзін змагаўся за навучанне беларускай мовы і толькі дзякуючы яму мы яе вывучалі.

АЛЕСЬ МАЗАЛЕЎСКІ

Цэны на рынку ў Беластоку на 11.7.1957 г.

Жыта за 100 кг	— 270—280	зл.
Пшаніца за 100 кг	— 320—330	зл.
Авёс за 100 кг	— 370—380	зл.
Ячмень за 100 кг	— 330—340	зл.
Бульба (з мінулага года)	— 90—100	зл.
Гарох за 1 кг	— 4—5	зл.
Бульба маладая за 1 кг	— 2,5—3	зл.
Курыца 1 штука	— 25—30	зл.
Малако 1 літр	— 2,5—3	зл.
Смятана 1 літр	— 15—16	зл.
Масла 1 кг	— 40—44	зл.
Свініна 1 кг.	— 27—30	зл.
Саланіна 1 кг	— 29—30	зл.

Адказы рэдакцыі

ГРАМАДЗЯНІНУ Р. М. — Вы пішаце, што працавалі ў ПГР і звольнілі Вас без папярэджання, падаючы як прычыну, тое, што Вы бышцам не спраўляецеся з працай.

АДКАЗВАЕМ: ПГР не мае права звольніць без папярэджання толькі таму, што хтосьці не спраўляецца з працай. За згодай прафсаюзнай арганізацыі можна звольніць працаўніка за нядбалыя адносіны да сваіх абавязкаў, або сістэматычнае нарушэнне дысцыпліны працы.

Вы можаце дамагацца прыняцця Вас да працы нанава і адшкадавання за час у якім не працавалі з віны ПГР, або калі маеце іншую працу, — можаце дамагацца адшкадавання ў памеры месячнага заработку. З гэтым трэба звярнуцца ў Раз'емчую Камісію.

ГРАМАДЗЯНІН К. В. піша: Я працаваў на лесапільні праз 6 месяцаў. У сакавіку бягучага года кіраўніцтва лесапільні развязала са мной умову пасля двухтыднёвага папярэджання без ніякіх прычын. Ці магу я дамагацца, каб тартак нанава прыняў мяне на працу і выплаціў мне адшкадаванне за бестпадстаўнае звальненне.

АДКАЗ: Кіраўніцтва прадпрыемства мае права развязаць умову працы з фізічным працаўніком пасля двухтыднёвага папярэджання. Па гэтаму Вы не можаце дамагацца адшкадавання. Калі-ж разыходзіцца аб прыняцці Вас нанава на завод, — то можаце звяртацца да кіраўніцтва лесапільні або прасіць прафсаюзную арганізацыю, каб інтэрвеніравала ў Вашай справе.

В. С.

Чаму так мала

— Чаму ў гэтым месяцы так мала атрымліваю?
— А ў гэтым месяцы вас вашы дзеці знайшлі.

(Вожык)

Трэба пачакаць

— Якога роду ёсць яйцо? — пытае настаўнік вучня.

— Гэта можна пазнаць тады, як ужо штосьці з яйца выклюецца — гаворыць вучань.

Дзеду Марціну ва ўласныя рукі

На скольні я лянівы на адпісванне лістаў да сваякоў, але Табе Дзед Марцін адпісаць павінен.

Прызнаюся адкрыта, ліст Твой Дзед Марцін мяне забеспакоіў. Справа ў тым, што ў нашых установах закаранілася вялікае кумоўства. Там сваякі на сваяках сядзяць і сваякамі паганяюць.

Напрыклад: у аўгустоўскім ПЗГС-е чужы чалавек не дастанецца на работу, а сваякі кааперацыю адкрываюць і адказнасці не баяцца, спадзяюцца, што другія сваякі іх выручаць.

Да гэтага часу наша рэдакцыя «Ніва», сваяцкімі адносінамі не была звязана. Цяпер Ты, Дзед Марцін з'явіўся і людзі могуць гаварыць, што Дзед Марцін піша, Дзядзька Лявонь падпісваецца, бабка Маланння чытае і вось наяўнае кумоўства.

З другога боку, Твой ліст мяне цешыць, калі Дзед з бабкай знайшліся — дык можа мы рэпку выцягнем, а наша рэпка глыбока сядзіць у зямлі і выцягнуць яе на сонейка — трэба патрудзіцца.

За ліст я шчыра дзякую і з Тваімі думкамі, Дзед Марцін, я лічуся.

Ведай, што я не з'яўляюся членам Саюза сялянскай моладзі, дзе нашы дзеці адганяюць ад сябе думку старэйшых, як карова хвастом мухі.

Згаджаюся з Табою, што з польска - беларускай гутаркі можна напісаць такі фельетон, што чытачы са смеху па зямлі будуць качацца. Твае заўвагі, што гумар можа быць не толькі ў змесце, але і форме — слушныя і, калі надарыцца зручны момант — я гэта выкарыстаю.

Хочацца яшчэ сказаць, што нашыя беларусы — гэта людзі працалюбівыя, вясёлыя, з вогненай іскрай, сярод каторых скрыты горы талентаў і абавязкам нашай «Нівы» з'яўляецца: дапамагчы выйсці на верх народным талентам.

Пішаш яшчэ Дзед Марцін, што мае гутаркі падабаюцца Табе і другім чытачам — гэта мяне вельмі цешыць і пастараюся карыстаючыся Тваімі парадамі зрабіць іх яшчэ больш цікавымі.

Дзядзька Лявонь

Янка Купала

Асёл і яго цень

Асёл, убачыўшы ў вадзе
У крынічнай свой асліны цень,
Здзівіўся, стаў, далей не йдзе,
Глядзіць ды думае, як пень.

Які тут чорт намаляваў
Мяне інакшым, як я ёсць!
Такія вушы падаваў,
Так пакрывіў на спіне косць!

І, каб сябе не аглядаць
Ды разагнаць сваю нуду,
Ён капытом давай мяшаць
З граззёю чыстую ваду.

Ці ёсць нешта горшае?

— Падумай толькі сабе мілая мая, што я маю выйсці замуж за гэтага старога, грубага і аблезлага чалавека.

Ціж ты можаш выбразіць сабе нешта горшае?

— Чаму-ж не магу — ён-жа можа яшчэ раздумацца...

Антыкварыят — Новасці

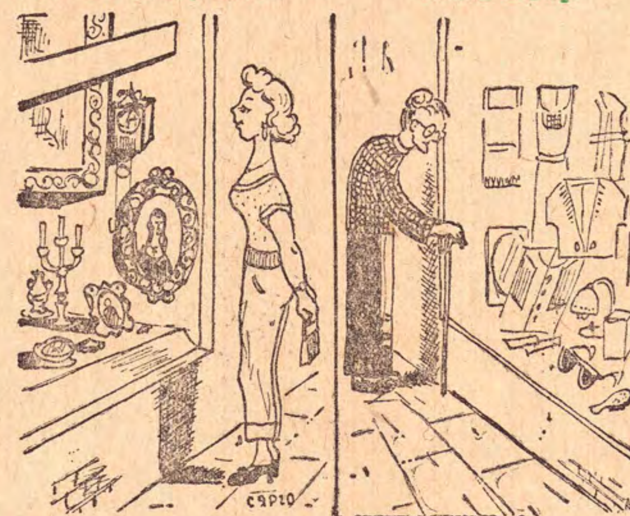

Без слоў

Р.

Прыказкі і прымаўкі

1. Чужога добрага ні гань, а сваго ліхога ні хвалі.
2. Ганчар у чэрапку есці варыць.
3. Усякі горне не ад сябе, а к сабе.
4. Гні галінку пакуль маладзенька.

Вясельная

*Ой, скарэй-бы
Вячора дождаці:
Пойдуць людзі
Дзяўчыну сватаці*

*Пойдуць людзі
Дзяўчыну сватаці,
А мы пойдзем
Пад акно слухаці*

*А мы пойдзем
Пад акно слухаці,
Ды што будзе
Дзяўчына казаці?*

*Дзеўка ходзіць
Ды ўсё пахаджае,
Белы ручкі
На сэрца складае*

*«Маці, маці,
Парадніца ў хаце,
Парадзь, маці,
Што свату казаці.*

*Парадзь, маці,
Што свату казаці:
Ці йсці замуж,
Ці з год пагуляці?»*

Летні рэбус

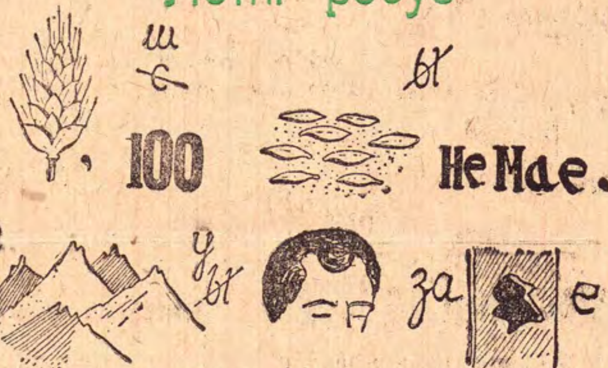

Гэты рэбус заключае ў сабе актуальную, летнюю беларускую пагаворку.

Сярод тых чытачоў, якія да 5 жніўня прышлюць правільныя развязкі будзе разлясавана 10 кніжных узнагарод. Адказы просім прысылаць на паасобных картачках з дакладным адрасам.

Р.

Развязка адгаданкі з 25 нумара „Нівы"

6 9 3 8 4 2 1 5 7	8 10 1 6 5 2 3 4 7	8 4 2 10 3 5 1 9 7
10	9	6
3 8 7 5 9 1 2 4 6	10 7 2 3 8 1 4 5 6	7 5 1 8 9 2 3 10 6
10	9	4
9 4 1 6 10 3 2 8 7	8 1 3 7 10 5 2 9 6	9 4 3 2 8 6 5 7 10
5	4	1

Кніжныя ўзнагароды атрымалі:

1. Надзя Апалінская — Трасцянка, Гайнаўскі павет.
2. Надзя Бруй — Бельск - Падляскі.
3. Сяргей Дружба — Крывятычы, Бельскага павета
4. Янка Вэнцлеўскі Стрыексёнжэ, Лодскае ваяводства.
5. Яўгеня Казлоўская Бельск - Падляскі.
6. Алесь Гегель — Зубры — Беластоцкі павет.
7. Янка Бакун — Ольштын.
8. Алесь Трахімчук — Варшава.
9. Зося Левандоўская — Ополе.
10. Анупры Хмялеўскі — Беласток.

Узнагароды высылаем поштай.

Галаўны рэдактар ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA" Organ Białoruskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego w Białymstoku. Adres redakcji: Białystok, ul. Manifestu Lipcowego 25, tel. 25-89. Warunki prenumeraty: miesięczna — 2.40 zł, kwartalna — 7.20 zł, półroczna 14.40, roczna 28.80. Prenumeratę przyjmują wszystkie urzędy pocztowe i listonosze. Wydawnictwo: RSW „Prasa". Prenumeratę ze zleceniem wysyłki zagranicę przyjmuje PKWZ „Ruch" Warszawa. Należność wpłacać na konto PKO I-6-100024 Warszawa. Cena prenumeraty z wysyłką zagranicę wynosi: kwartalnie 10,15 zł, półrocznie 20,30 zł, rocznie 40,60 zł. Druk Białostockie Zakłady Graficzne. Nakład 5.205 T-12